Tweede Kamer der Staten-Generaal 2

Vergaderjaar 2014–2015

30 995 Aanpak Wijken

Nr. 96 BRIEF VAN DE MINISTER VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 januari 2015

Hierbij zend ik u, op verzoek van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie, het onderzoeksrapport Wijkenaanpak en Veiligheid, uitgevoerd door Tilburg University en de Politieacademie[1], vergezeld van mijn reactie, die ik u mede namens de Minister voor Wonen en Rijksdienst doe toekomen.

De hoofdconclusie van het rapport is dat de aanpak van ondermijnende criminaliteit en de wijkenaanpak er bij gebaat zijn om meer dan nu met elkaar verbonden te worden. De onderzoekers geven aan dat dit twee kanten van dezelfde medaille zijn. Verbetering van de leefomgeving in deze gebieden kan niet duurzaam succesvol zijn, als niet tegelijkertijd de ondermijnende criminaliteit wordt teruggedrongen. Die criminaliteitsbestrijding kan niet duurzaam succesvol zijn, als niet tegelijkertijd nieuwe sociale, economische en maatschappelijke perspectieven worden geboden. De rapportage levert het beeld op dat in kwetsbare wijken de georganiseerde en ondermijnende criminaliteit een groot en reëel maatschappelijk probleem is en dat het de leefbaarheid bedreigt. In zekere zin heeft de georganiseerde criminaliteit baat of belang bij een geordende buitenwereld. De theorie van de «broken windows» mag daarom niet worden omgedraaid: de verwaarlozing van een wijk kan tot (zwaardere vormen van) criminaliteit aanleiding geven, maar verbeteringen in de wijk leidt niet automatisch tot terugdringing van zwaardere criminaliteit. Hetzelfde geldt voor het scheppen van een publieke kansenstructuur (onderwijs, werk, wonen).

Inhoud van het onderzoek

Aanleiding onderzoek

Directe aanleiding voor het onderzoek naar ondermijnende criminaliteit is een signaal in het visitatierapport Wijkenaanpak 2011. De verleiding van

[1] Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

kst-30995-96
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2015

het illegale is groot, zeker in gebieden waar mensen laag in de arbeidsmarkt zitten. Voor het onderzoek zijn in vier wijken de ondermijnende structuren in kaart gebracht op basis van harde en zachte informatie van onder andere politie, belastingdienst, welzijnswerkers, ondernemers en gemeenten.

Hoofdlijnen bevindingen

Ondermijnende criminaliteit is op allerlei manieren vertakt en verbonden met het alledaagse leven. Tussen de harde criminele wereld en de normale wereld bestaan tussenvormen als het bewust wegkijken of een graantje meepikken. Ook investeren criminelen in de wijk, bijvoorbeeld in een sportcentrum, en draaien sommige lokale bedrijven, zoals juweliers en uitzendbureaus, op crimineel geld. Zorgelijk noemen de onderzoekers het fenomeen van de doorgroeiende criminele twintigers. Veel inspanningen zijn gericht op klassieke problematische jeugdgroepen; daar ontbreekt aandacht en expertise ten aanzien van jeugdgroepen die doorgroeien naar de georganiseerde misdaad. Door cumulatie van problemen in kwetsbare wijken is er een voedingsbodem voor criminele activiteiten. Ondermijnende criminaliteit in de wijk leidt tot aantasting van positief beleid, bijvoorbeeld ten aanzien van onderwijs en arbeidsparticipatie, tot alternatieve normen (acceptatie van crimineel verkregen vermogen) en tot territoriaal geweld. Aanpak daarvan vergt een gebiedsgerichte benadering, waar criminaliteitsbestrijding integraal onderdeel van uitmaakt.

Aanbevelingen

De brede vertakking van ondermijnende criminaliteit met het alledaagse leven in de wijk vergt een brede, gebiedsgerichte aanpak, waarin sociaal beleid, het strafrecht, verstoring en handhaving worden gecombineerd, zo wordt door onderzoekers aanbevolen. De departementen Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Veiligheid en Justitie zouden gezamenlijk oog moeten hebben voor de maatschappelijke gevolgen van ondermijnende criminaliteit. Daarbij kan worden aangesloten bij de ervaringen die met de integrale aanpak van ondermijning worden opgedaan. Die integrale aanpak noodzaakt op zowel lokaal, regionaal als landelijk niveau tot intensivering van de samenwerking tussen betrokken overheden en hun maatschappelijke partners.

Kabinetsreactie

Het rapport Wijkenaanpak en georganiseerde criminaliteit geeft een beschrijving van de ondermijnende effecten van georganiseerde criminaliteit. In de Kamerbrief over de voortgang Wijkenaanpak d.d. 19 november 2014 zijn enkele resultaten opgenomen (Kamerstuk 32 847, nr. 131). Het kabinet herkent zich in die beschrijving, die ook terug te vinden is in de rapportages over de aanpak van ondermijning van onder andere het Openbaar Ministerie en de Nationale Politie. Ik verwijs hiervoor naar de Verantwoordingsrapportage aanpak georganiseerde criminaliteit 2013 en mijn brief aan uw Kamer van 16 juli 2014 over de resultaten van de aanpak van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit.[2] Het kabinet herkent ook het belang van een geïntegreerde aanpak van ondermijnende criminaliteit dat onderzoekers benadrukken. De Regionale Informatie-en Expertise Centra (RIEC's) en het Landelijk Informatie- en Expertise Centrum (LIEC) hebben de belangrijke taak om de samenwerking tussen de partijen die een rol spelen bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit, zoals gemeenten, OM, Belastingdienst en de

[2] Kamerstuk 29 911, nr. 92.

Nationale Politie, te ondersteunen. Dat deze samenwerking steeds beter verloopt en zijn vruchten afwerpt volgt uit de eerder aangehaalde brief aan uw Kamer van 16 juli jl. en het jaarverslag RIEC-LIEC 2013. Meer zaken worden integraal uitgevoerd en behandeld om de georganiseerde en ondermijnende criminaliteit terug te dringen. Het betekent krachtig doorzetten op de ingeslagen weg: in de Veiligheidsagenda 2015–2018 heb ik dan ook met het Openbaar Ministerie, regioburgemeesters en de Nationale Politie afgesproken dat in 2015 verder wordt geïnvesteerd in de geïntegreerde aanpak van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit. Er wordt gericht ingezet op effectievere interventies, door sleutelfiguren en facilitators aan te pakken. Ondermijnende criminaliteit kan alleen duurzaam worden bestreden met een langdurige en volhardende aanpak, waarbij over gemeentegrenzen heen gekeken wordt.

Sinds 2011 is er binnen het Ministerie van Veiligheid en Justitie een Actieprogramma Risicojeugd & Jeugdgroepen, gericht op de ondersteuning van de lokale aanpak van met name criminele jeugdgroepen. Met deze gezamenlijke meersporenaanpak wordt ingezet op het stoppen van een criminele carrière en het voorkomen van verdere doorgroei naar georganiseerde criminaliteit. Deze aanpak houdt in dat gemeente, politie en Openbaar Ministerie gezamenlijk met lokale partners interventies inzetten op de groep, de persoon (en het gezin) en het domein met bestuurlijke, strafrechtelijke en zorginterventies. Deze aanpak zal ook in 2015 ondersteund worden vanuit het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Het rapport Wijkenaanpak en ondermijnende criminaliteit is van betekenis omdat het inzichtelijk maakt dat in kwetsbare wijken de ondermijning van georganiseerde criminaliteit niet in de laatste plaats een maatschappelijk probleem is. De gebiedsgerichte aanpak en de aanpak van ondermijnende criminaliteit zijn daardoor tegelijkertijd en in samenhang met elkaar nodig.

Zo zullen de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Veiligheid en Justitie de gezamenlijke inspanning op lokaal niveau versterken. Het rapport biedt een aanleiding om de coalitie bij de integrale aanpak van ondermijnende criminaliteit uit te breiden en te verstevigen. Ik zie hier mogelijkheden voor een betere aansluiting tussen de (partijen die een rol spelen in de) wijk en hetgeen nu al gebeurt in RIEC-verband. Hierbij zal gebruik gemaakt worden van de ervaringen met de wijkgerichte aanpak zoals die nu al in verschillende gemeenten zijn opgedaan.

Er is al veel in gang gezet de afgelopen periode. Door de gemeenten zelf en in samenwerking met politie en justitie. Een aantal steden heeft aangegeven graag met elkaar in gesprek gaan of te blijven over de aanpak van deze complexe problematiek. Om die reden zullen in 2015 een aantal leerbijeenkomsten worden georganiseerd door beide ministeries gezamenlijk, waarbij het uitwisselen van ervaringen en het leren (best practices) van elkaar centraal staan.

De Minister van Veiligheid en Justitie,
I.W. Opstelten